

Virtsu Arenguselts MTÜ

VIRTSU VISIOON

Vaade aastasse 2025

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Elukeskkond ja heakord.....	4
3. Ajaloopärandi säilitamine ja eksponeerimine	5
Vasallilinnus.....	5
Virtsu mõis.....	5
Kultuurimälestised.....	6
I ja II maailmasõda.....	6
Rapla –Virtsu kitsarööpmeline raudtee.....	7
Puhtu	7
4. Loodushoid ja turism/puhkus.....	9
5. Kultuur ja Sport.....	10
6. Tervishoid ja Sotsiaaltöö	11
7. Infrastruktuur	12
Teede- ja tänavatevõrk.....	12
Elekter.....	12
Side	13
Vesi ja kanalisatsioon	13
8. Elamumajandus	14
9. Ettevõtlus / Tööstus	15
10. Haridus	17
Lisad.....	18

1. Ajaloopärandi säilitamine ja eksponeerimine	18
Vasallilinnus	18
Virtsu mõis	19
Kultuurimälestised	20
I ja II maailmasõda	21
Rapla –Virtsu kitsarööpmeline raudtee	21
Puhtu	22
Tuletorn	23
2. Loodushoid ja turism/puhkus	24
3. Virtsu sport.	29
4. Side	31
5. Hariduse visioon	33

1. Sissejuhatus

Käesolev pilguheit aastasse 2025 on koostatud Virtsu arenguvõimalustele tähelepanu juhtimiseks inimeste poolt, kes soovivad peatada kodukoha vaikse hääbumise. Need mõtted võiksid olla tõukejõuks ettevõtlike inimeste ideedele Virtsus rakenduse leidmisel; maaomanikele julgustuseks oma omandi paremaks kasutuseks, tegelemaks kinnisvaraarenduse ja oma vara väärtuse tõstmisega; kodanikele kinnituseks, et Virtsust saab taas elamiseks ihaldusväärne paik, kus nii noored kui vanad end hästi tunnevad.

Virtsu on väravaks Saaremaale: meilt sõidab aastas läbi üle miljoni inimese, nende hulgas ligikaudu sada tuhat turisti. Seega, potentsiaalseid külastajaid nagu oleks. Kui leiame neile siin huvitavat tegevust, on nad nõus peatuma, kasutama meie pakutavaid teenuseid ja loovutama oma raha just siin, meie hüvanguks. Peame õppima oma asukoha eeliseid maksimaalselt ära kasutama.

Taastatud linnus ja mõisapark, restaureeritud säilinud mõisahooned, läbimõeldult korraldatud matkaradade ja puhkeplatside võrgustik, heakorrastatud asula kauniks kujundatud rannikuäärse promenaadiga, korrastatud tööstusmaastik, taastärrganud ettevõtlus ja palju muud, millest järgnevalt juttu, on see, mille poole püüelda.

Ehitus ja taastamistöode tulemusena tekivad turismiobjektid, mis tõmbavad külastajaid ligi, see omakorda annab koormust toitlustus- ja majutusasutustele ning tööd teenindajaile. Töötegijad aga vajavad eluaset, mis soodustab kinnisvaraarendust. Huvitavalt korraldatud puhkemajandus tõmbab ligi suvitajaid ning siitki võidab teenindussektor ja kinnisvaraarendus. Muidugi ei maksa olla naiivne ja rajada asula heaolu vaid turistidele. Arendamist vajab igasugune võimalik ettevõtlus, mis annaks siin elavatele inimestele sissetuleku ja elamisvõimaluse.

Kuid esimese asjana, mis pealegi ei vaja suuri rahalisi investeeringuid, on vaja korda teha asula välisilme, sest räämas ja kasimata ümbrus ei ärata kellegi huvi.

Niiviisi tegutsedes hakkab elu Virtsusse tagasi tulema. Ei maksa loota, et keegi kusagilt tuleb kõike seda meile tegema. Ise peame algatajad olema, algul lihtsamaid tegevusi ja järjepidi suuremaid eesmärke sihikule võttes. Ühistöö ühiste huvide nimel polegi nii võimatu, kuigi esialgu harjumatu tegevus.

Kindlasti ei oska siinkirjutajad tulevikku ette ennustada, kuid nende sõnum on tähtsustada Virtsus nii elu kui ettevõtlust edendava keskkonna loomine.

2. Elukeskkond ja heakord

Virtsu asula välisilme jätab praegu paljuski soovida. Kuigi eeskujulikult hooldatud kinnistuid on palju, rikuvad hooletusse jäetud hooned ja territooriumid kogumulje, mille meie külastajad saavad ning kahandavad meie endi rõõmu kaunist kodust. Heakord on oluline tegur, et inimene end oma elukeskkonnas hästi tunneks.

Seega, alustame juba täna oma uksetaguse kordategemisest. See ei nõua palju, kuid on eeskujuks teistele ja heaks alguseks kõigele järgnevale.

Aastal 2025 on *Virtsu alev* kaunilt kujundatud aedade ja renoveeritud elamutega rohelusse uppuv maa-asula. Vastavalt üldplaneeringule on eraldatud piirkonnad elamumaadeks, tööstuse arendamiseks, turismi, puhkuse, kultuuri ja spordiga tegelemiseks, kohad kaubandus- ja teenindusasutustele. Läbimõeldult uuendatud tänavavõrgustik kindlustab, et ükski piirkond ei ole sattunud eraldatusse. Kõvakattega teede ja tänavate seisukord on hea, teeääred laitmatus korras. Öid valgustab mahe, säästlik, taastuenergia baseeruv, tänavavalgustus.

Kauni ilme kindlustab läbimõeldud ja hästi toimiv heakorrasüsteem, mida hoiab töös elanike hulgast valitud heakorrakomisjon, kelle soovitusi elanikud meelsasti arvestavad. Komisjoni juhivad võimekas eriharidusega heakorra eest vastutav isik.

Mõjutusvahendite hulgas on heakorrakonkursid, mille võitjaile antakse välja Virtsu sümbolikaga tunnismärgid ja mitmesugused auhinnad, pidevalt läbiviidav selgitustöö ja koolitused ning muud motivaatorid inimestes heakorda tähtsustavate hoiakute tekitamiseks.

Asula üldise ilme eest kannab aastaringselt hoolt heakorrafirma, mis lisaks pakub teenuseid, et näiteks omaniku äraolekul aed hoolduseta ei jääks ja muud vajalikku. Populaarseks on muutunud regulaarsed heakorralgud, millest alati aktiivselt osa võetakse. Oma kodukoha eest hooli kandmine on muutunud elu loomulikuks ja lahutamatuks koostisosaks.

Turvalisuse eest kannab hoolt vabatahtlik päästekomando koos hästitoimiva naabrivalvesüsteemiga. See vana traditsiooniline tegevus on taas ellu kutsutud koos puhkpilliorkestri ja sportmängudega.

3. Ajaloopärandi säilitamine ja eksponeerimine

Virtsu on aastasadu olnud oluline sadamakoht. Oletatavasti oli siin juba 13. saj. lõpus kindlusrajatisi. Keskajal kuulus Virtsu Uexküllidele, nende mõisa on esimest korda mainitud 1459. aastal. 2025. aastaks on säilinud ajaloolised hooned ja rajatised restaureeritud ning heas korras. Paigaldatud on suunavad viidad ja infotahvritel antud ülevaade ajaloo.

Vasallilinnus

Taastatud linnusest on saanud Virtsu peamine turismimagnet, mille juures on koha leidnud keskaegne teemapark, kujutamaks tolaaegset elu. Korraldatakse teemapäevi omaaegsete pidudega ja igapäevaeluga, milles soovijad ka ise osaleda saavad. Linnuse juures on töötod (sepad, kangrud, kiviraidurid, paadimeistrid jne), kus huvilised saavad kätt proovida ja vastavat toodangut osta. Linnuse peatornis on koha leidnud kauni merevaatega kohvik, kus laud paigutatud kahurite vahele ja teenindajad relvis sõjameesteks rõivastunud. Lisaväärtuse annab linnusele kõrval paiknev kalasadam, mille kaudu saavad turistid ka meritsi tulla Virtsu vaatamisväärtustega tutvuma ja teenusepakkujatel on võimalus neid selles abistada, korraldades reise nii merel kui maal. Sadam võimaldab kohale kutsuda ka ajaloolisi veesõidukeid. Kuna Virtsu linnuse peamine legend räägib Suure väina sulgemisest ketiga ja mereröövist, siis on korraldatud piraadilaevade festival. Märkimist on leidnud ka kahe maailmasõja vahelisel ajal toimunud salapiiritusevedu. Ajalooliste teemapäevade korraldamisel tehakse koostööd Lihula ja teiste lähema ümbruse ajalooklubidega.

[Loe lisaks Virtsu linnuse ajaloo:](#)

Virtsu mõis

Mõisa säilinud hooned, töö- ja postihobuste tall, ning mõisapark on restaureeritud.

Parki piirab rekonstrueeritud kivimüür, nagu ta algselt oli. Mõisa peahoone ase on tähistatud madala kivimüüritisega. Pargist on kujundatud kaunis kooskämiskoht. Lisaks maitsekale haljastusele ja teedevõrgule on pargis mitu varjulist paviljoni. Läänepool on taastatud Promenaad varjulise katusealusega. Taastatud on peahoone trepid ja vana kaev. Liigendatud pargis on mitmeid varjulisi nurgakesi, kus ka rahvarohkete ürituste ajal privaatsust nautida saab. Väravahoones asub turismiinfopunkt ja kohvik. Väravahoone lähedusse jääb purskkaev, milles õhtuti on kaunis valgusmäng, mida saadavad mahedad muusikahelid. Park leiab aktiivset

kasutust nii turismiatraktsioonina, kui ka vaba aja veetmise ja puhkekohana. Laialdaselt tuntuks on saanud Virtsu traditsioonilised kultuuriüritused.

Endistest mõisa tööhobuste tallis on koha leidnud kompleksne muuseum kohaliku ajaloo kohta, veel on hoones konverentsiruum ja pinnad Virtsu seltsidele. Muuseumi juurest algab mööda Linnamäe tänavat nn „Muuseumitänav“ mis lõpeb Kirsi Vanaautode muuseumi ja linnusega. Tee äärde on paigutatud mitmed suuremõõdulised vaatamisväärsused, nagu näiteks kakuamid, kalatraalid jne.

Teisest säilinud mõisahoonest, postihobuste tallist, on välja ehitatud rahvamaja, kus on olemas ruumid huvialaringidele ja ürituste tarbeks suur saal lavaga, ning vajalikud olmeruumid esinejatele ja küllastajatele. Rahvamajast on kujunenud Virtsu ja ümbruskonna kultuurikeskus, mille tegemistest kogukonna liikmed aktiivselt osa võtavad.

[Loe lisaks Virtsu mõisa ajaloost:](#)

Kultuurimälestised

Praegu on Läänemaal on riikliku kaitse all kokku 1222 kultuurimälestist (vaata Kultuurimälestiste Riiklik Register), neist 240 Hanila valla territooriumil ja 12 Virtsus. 2025 aastaks on kõik tähistatud ja korrastatud ning loodetavasti on neid juurdegi lisandunud. Näitena on tõestust leidnud praegu rahvasuus liikuv jutt muistsest sadamakohast, üles leitud kett, millega, legendi kohaselt, mereröövlist härra Uexküll Suures väinas laevu kinni pidas jne. Uurimist jätkub. Taastatud on vana kaluritalu, kus tutvustatakse endisaegseid elu ja kalapüügitraditsioone ning – võtteid nagu mõrrapüük, unnapüük, jääpõksu löömine, ahingupüük jne. Kaitse alla on võetud raudteega seotud ehitised ja rajatised.

[Loe edasi kultuurimälestuste nimekiri:](#)

I ja II maailmasõda

I maailmasõja ajal toimus Virtsus suuremahuline ehitustegevus – rajati 6-tolline rannakaitsepatarei ja selle juurde kuuluv infrastruktuur – elamud, laod, kasiino, raadiojaam, telefoniliinid jms. Kõik need suurejoonelised ehitused hävitati juba 1917. aastal. Tänapäeval on jälgitavad ainult ühe suurtükipositsiooni betoonrinnatis ja mõned vundamendivared. 2025 aastaks on kunagiste ehitiste asukohad tähistatud ja infotahvlitel kirjeldatud. Läheduses asuvad kaitsekraavid on kaardistatud ja osaliselt läbitavad. Võimalik on teha militaarlatku.

Uppunud ristleja “Slava” asukoht on märgitud merekaartidele ja paadituristidele leitav. Korraldatakse merereise ja sukeldumisi laevavraki juurde. Kaldal on väike paviljon, kus saab vaadata sukeldujate tehtud videoid ja muid materjale laeva kohta.

II maailmasõjas oli Virtsu kahel korral Saaremaa vallutamise lähtekohaks. Sadamas on säilinud mälestuskivi 1944. aasta dessandile, sadamahoonesse paigaldatud infostend ülevaatega piirkonna sõjasündmustest.

[Loe lisaks Virtsu sõjaajaloost :](#)

Rapla –Virtsu kitsarööpmeline raudtee

Raudteega seotud hooned ja raudteetrass on tähistatud viitadega ja infotahvlitega. Endises veduridepoos on raudteeteemaline väljapanek, seal on ka kitsarööpmelise raudtee vedur ja mõned vagunid. On rajatud kilomeetrine raudteeliin, kus saab sõita käsidresiiniga. Korraldatakse dresiinisõidu võistlusi. Võimalik tellida Virtsu-Rapla trassi läbiv ekskursioon. Raudteetrassil on jalgrattarada.

Eriline vaatamisväärsus on Virtsu-Laelatu vaheline kivitamm. Aastaks 2025 on tamm asjatundlikult restaureeritud. Taastatud on tormide ja võhikliku teehoolduse kõigus rikutud raudkivimüritis, eemaldatud aja jooksul tammile tekkinud kasvupinnas ja taimestik. Tammil kulgeva kohaliku autotee kate on ajalooliselt sobivast materjalist. Pimedal ajal on tamm valgustatud (analoogiliselt Kasari vana sillaga).

[Loe lisaks raudtee ajaloost:](#)

Puhtu

Puhtu on saanud tagasi oma positsiooni teadustöö tegemise kohana. On rajatud uued kaasaegselt sisustatud lindude rände uurimisjaamad. Koos Laelatus asuva Bioloogiakeskusega moodustub Virtsusse mainekas teadusasutus, kus töötab teadlasi kogu maailmast.

Lisaks Puhtu loodusele on endisaegsed mõisahoonete asukohad tähistatud ja mõned väiksemad taastatud. Surnuaed on korrastatud ja hauatähised taastatud. On võimalik tellida Puhtut tutvustavaid ekskursioone. Piirkonna ajalugu tutvustavad trükised ja postkaardid on saadaval. Puhtust on saanud turistide meelipaik ja tema varjulistel metsaradadel liigub palju külastajaid, kes leiavad puhkekohti taastatud paviljonidest ja saavad imetleda loodust ning Schilleri monumenti.

[Loe lisaks Puhtu kohta:](#)

Tuletorn

Juurdepäas majakale on korralikult viidastatud, ligi pääseb ka ekskursioonibussidega. Majaka juures on piknikuplats koos telkimiskohaga. Vana pisike õliait on rekonstrueeritud ja selles on

ekspositsioon Virtsu tuletornide ajaloost. Virtsu on Eestis ainuke koht, kus tuletornid hävisid nii Esimeses kui Teises maailmasõjas, seega on, mida näidata. Tuletorni pääs on avatud, sisetrepid ja välisrõdud on rekonstrueeritud. Lähikonda on rajatud vaateplatvorm, mida saab kasutada nii linnuvaatluseks kui ka Suure väina laevaliikluse ja sadamate jälgimiseks.

[Loe lisaks majaka ajaloost:](#)

4. Loodushoid ja turism/puhkus

Virtsu kaitsealad – Laelatu puisniit, Puhtu parkmets, avameri (Riia laht ja Väinameri), loopealsed niidud, kadastikud, laiud, üksikobjektid (n Puhtu tamm ja mänd, Laelatu metsõunapuud, jääkriimudega paeplatoo, taimeharulduste kasvu- ja leiukohad, haruldaste lindude pesapaigad jne) on 2025 aastaks heas korras, puisniidud niidetud; rannakarjamaadel söövad loomad; kaitsealad on muudetud matkaradade võrgustikuga turistidele hästi külastatavateks, samal ajal loodust häirimata. Paigaldatud on vaatlusplatvormid ja -onnid lindude rände jälgimiseks. Ühele tuulegeneraatori mastile on ehitatud vaateplatvorm, millelt avaneb vaade kogu poolsaarele, laidudele ja merele. Kõik vaatamisväärsused on viitadega tähistatult hästi leitavad ja infotahvlitega varustatud. Välja on antud nii üldinformeerivaid voldikuid, kui Virtsu vaatamisväärtuseid põhjalikult kirjeldavaid trükiseid. Renoveeritud mõisapargi väravamajja on sisustatud turismiinfopunkt, mille juurest algavad matkaradade marsruudid. Kogu poolsaar on muudetud põnevaks seikluspargiks.

Looduses liikumiseks kasutatakse nii jalgsi matkamist, kui jalgratta- ja süstasõitu. Mitmesuguse raskusastmega matku korraldavad ja spordiinventari laenutavad turismifirmad, kes pakuvad ka kvaliteetset giiditeenust. Virtsust on kujunenud turismikeskus, kust korraldatakse ka ümbruskonna turismielu, korraldades lühemaid ja pikemaid loodusmatku.

Nii Virtsus kui selle ümbruses on mitmeid majutusasutusi hotellist kämpinguteni, kus turistid öömaja leiavad. On telkimisalad lõkkeplatside ja varjualustega. Head puhkuseveetmisvõimalused on ka mere äärde ehitatud sanatooriumikompleksis, mille klientidele meeldib samuti teha väljasõite, tutvumaks Virtsu ja ümbruskonna vaatamisväärsustega.

[Loe lisaks, Peeter Vissaku artikkel:](#)

5. Kultuur ja Sport

Aastaks 2025 on Virtsust saanud elava kultuuritegevusega asula. Tegutsevad paljud huviringid, kus tegeldakse nii eneseharimisega kui oma loovusele väljundite leidmisega. Keskseks toimumiskohaks on vanast mõisa postihobuste tallist ehitatud mahukas rahvamaja, mille pööningukorrusel asuvad huvitegevuse ruumid. Tegutsevad mitmed lauluansamblid, tantsutrupid, näitering jm, kes rahvamaja ja mõisapargi laval üles astudes oma oskusi näidata saavad. Lisaks tegutsevad, kunsti-, foto-, keraamika, arvutigraafika ja muud huviringid.

Et kultuuritöö sujuks ja ringid töötaksid, on suudetud palgata võimekaid juhendajaid ja leitud vabatahtlikke eestvedajaid. Ka on nende inimeste töö tulemusena mõisapargis ja mujal Virtsus toimuvatest üritustest (Vastlapäev, Virtsu päevad, Rannarahva kultuurifestival, jaanituli, Merepäev, Suvelõpupidu, muinastulede öö jm), saanud üldtuntud traditsioonilised kultuurisündmused, millest osa saama tullakse nii lähedalt kui kaugelt. Kuna pargis on sobilikud tingimused, toimub ka maakondlikke kultuuriüritusi. Talvistest ettevõtmistest on populaarne üritus Virtsu taidluspäevad, mitmesugused näitused kohalikelt kunstimeistritelt ja muud väiksemad üritused rahvamajas.

Sporditegevus on Virtsus alati au sees olnud ja on seda ka 2025. aastal. Kooli staadion ja jalgpalliväljak on rekonstrueeritud ja varustatud vajaliku infrastruktuuriga. Korraldatakse nii kohalikke kui maakondlikke kergejõustikuvõistlusi. Jalgpalliväljakul toimuvad noorte võistlused, suviti on organiseeritud treeninglaagrid, Virtsul on oma noorte jalgpallimeeskond, kes tänu headele treeningutingimustele on saavutanud märkimisväärset edu. Korv- ja võrkpall pole küll nii populaarsed, kuid ka siin jätkub huvilisi ja korraldatakse võistlusi. Talvine sporditegevus on korraldatud kooli võimla baasil ja suusaspordi saab harrastada valgustatud suusaradadel..

Tervisespordile pannakse suurt rõhku: on elanike seas tervislike eluviiside propageerimisega tegelev palgaline töötaja. Tegutsevad mitmed huvispordiringid. Kasutusele võetud on tervisepunktisüsteem, millele saab punkte koguda jalgrattasõiduga, kepikõnniga, matkamisega, jooksmisega ja muu osalejale eakohase liikumistegevusega.

Kalasadama baasil on korraldatud merega seotud huvitegevus, on noorte purjespordiring, kelle kasutada on väikesed Optimistid. Korraldatakse võistlusi lohelennutamises, jääpurjetamises, skuutrisõidus jm. Iga-aastane naljakate ujumisvahendite show on osavõtjaterohke. Populaarseks on saanud Virtsu kalaspordivõistlus, mille raames võisteldakse allveekalastamises ja vanade, traditsiooniliste kalastusviiside tundmises.

[Loe lisaks Jaanus Getreu artiklit Virtsu spordist:](#)

6. Tervishoid ja Sotsiaaltöö

Virtsust on saanud 2025 aastaks sotsiaalselt turvaline asula, kus nii noortel kui vanadel on võimalik elada nii, et nende igapäevavajadused on tagatud. Teenindus- ja ühiskondlikud asutused on ehitatud ja sisustatud puuetega inimeste ja väikelaste vajadusi silmas pidades.

Tervisespordi ja tervislike eluviiside pikaajalise propageerimise tulemusena on elanike tervislik seisund, võrreldes varasemate ajajärgudega, märgatavalt parem. Suure panuse tervisliku seisundi parandamisse on andnud riigi tervishoiusüsteemi reform, millest lähtuvalt järjest rohkem pööratakse tähelepanu haiguste ennetamisele.

Noortel on oma keskus, kus vaba aega veeta ja hobidega tegeleda. Kuna mugav ja paindlik transport on korraldatud, saavad keskust kasutada ka valla muude piirkondade noored.

Vanurite jaoks on ehitatud mugav ja hubane hooldekodu, mille avarates ruumides saavad hooldust vajajad elada oma kodupaigas ja omaste läheduses. Samas on ka päevakodu ja arsti vastuvõtu ruumid ning püsivalt tööl medõde, kes lihtsamaid protseduure ja ravi läbi viib. Elanike tervise eest hoole kandmiseks on tervisetöötaja, kelle ülesandeks on tervislike eluviiside ja tervisespordi propageerimine, ka temal on hooldekodus selleks tööks vajalikud ruumid.

7. Infrastruktuur

Infrastruktuuri poolest on Virtsu praegune seisukord üsnagi hea. Elektri-, side- ning vee- ja kanalisatsioonisüsteemid on hästi välja ehitatud ja uute liitumiste ehitamine ei lähe väga kulukaks. Teede ja tänavatevõrk ootab kaasajastamist ja asula arenguvajadustega kohandamist.

2025 aastaks võiks Virtsu infrastruktuuridesse soovida järgnevaid muutuseid:

Teede- ja tänavatevõrk

Liikluskoormus teedel ja tänavatel on tuntavalt kasvanud tänu akude arengule kasutusküpsseteks saanud elektriautode laialdasele levikule. Pealegi on koduse tuuleelektrijaamaga võimalik akusid pea olematu hinnaga laadida.

Suurenenud liikluskoormusele vastavaks ehitatud teede ja tänavatevõrk on kaetud kõvakattega ja teede ääred hooldatud. Lisaks Tallinna maanteele on ehitatud **alternatiivne tänavatevõrk ühendamiseks Virtsu erinevaid piirkondi**. See muudab liikluse turvalisemateks ja soodustab kogukonna ühtsustunnet. Välja on ehitatud kõnniteed ja kergliiklusteed. Uute tänavate äärde on tekkinud kinnisvaraarenduspiirkonnad.

Tänavavalgustusvõrk on rekonstrueeritud. Kasutatakse säästlikke valgusteid ja taastuenergiat. Valgusti koosneb säästlikust valguselemendist, päikesepatareist ja akust, mis selleks ajaks on tehniliselt täiustunud ja võimelised töötama talvise lühikese ja hämara päeva tingimustes.

Turismi arendamise seisukohast on tähtis, et Iklast algava projekti Romantiline Rannatee, mis läbi Pärnu, Tõstamaa ja Varbla varemalt Paatsalus lõppes, on pikendatud Virtsuni. Selleks on Paatsalut ja Virtsut ühendav teelõik korrastatud ja kaetud kõvakattega.

Elekter

Tänapäevase seisuga tänu 110kV alajaamale on elektrienergiaga varustus Virtsus ülihea, potentsiaalsetele uutele liitujatele jätkub võimsust piisavalt ning väikeste ehituskulude tõttu on liitumine suhteliselt odav. Madalpingevõrgud on Fortum enamasti kapitaalselt remontinud ja rekonstrueerinud. Energiavarustatuse poolest on Virtsu juba praegu väga ettevõtlussobilik koht.

Seetõttu ei ole 2025 aastaks traditsioonilistes elektrivõrkudes suuri muutuseid toimunud. Välja on vaid ehitatud liitumispunktid lisandunud tarbijate jaoks: uued kinnisvaraarenduspiirkonnad, ettevõtted, korter- ja eramajad.

Suured muutused on toimunud taastuvenergia vallas. Turule on jõudnud uue põlvkonna tuule- ja päikeseenergiat elektrienergiaks muundavad seadmed ning elektrienergia salvestid. Energiakandjate hinna tõus, teaduse areng ja nimetatud seadmete laialdasem kasutus on hinnad muutnud tavatarbijale kohaseks. See on võimaldanud soetada kodudesse ja ettevõtetesse väikesevõimsuselisi elektri jaamu, mis energiasalvestiga komplekteeritult võimaldavad toodetut pideva voona tarbida ja ülejääki ära müüa.

Side

Tänu soodsale asendile ja juba toimivale fiibriühendusele omab Virtsu varjatud potentsiaali kiirelt kasvada ja areneda Lõuna-Läänemaa pärliks, kus peatub rohkelt turiste, arenevad ettevõtted, kasvab üles ja elab üha enam noori, kellel tänase visiooni elluviimisel on kanda võtmeroll.

Fiiberoptiline ühendus on muutunud kättesaadavaks kõigile tarbijatele. Andmesidekiirused on kasvanud 1GB sekundis ja rohkem. 4G võrk on mobiilsides üldlevinud standard ja see võimaldab kasutada nn pilve peal olevaid tarkvaralahendusi, kus telefonist juhitud saab teostada keerulisi foto- ja videotöötlusteid, tegelda arvutigraafikaga, mängida tänapäeval ulmelisena tunduva graafikaga mängu, vaadata suurt hulka teleprogramme, teha meeldivatest saadetest omaenese telekavu ja vaadata neid sobival ajal. Laialdaselt on levinud videokonverentsid ja interaktiivne õpe, mille tarbeks pole vaja kalleid eriseadmeid, vaid rahuldava kvaliteedi saab juba suvalise mobiiltelefoni abil. Telefoniakude mahutavus on selleks ajaks mitmekordselt suurenenud ja nende laadimisaeg vähenenud mõnede minutiteni. Võimsaid koduarvuteid enamasti ei vajata, kuna kogu IT töötlus toimub pilve peal asuvates serverites, seega enamuse oma igapäevavajadusest saab lahendada kokkuvolditava monitoriga mobiiltelefoni abil. Sellise tehnikaga varustatult võivad büroohooned paikneda suvalises maailma paigas, sealhulgas ka Virtsus, kus on palju võimalusi rahulikuks ja stressivabaks töötamiseks.

[Loe lisaks Markko Salmi artikkel side võimalustest](#)

Vesi ja kanalisatsioon

Ka vee- ja kanalisatsioonisüsteemi ei ole märkimisväärselt edasi arendatud, sest põhilised tööd on lähiminevikus tehtud ja vajalikku võimsust jätkub nii tarbevee tootmisel kui reovee puhastamisel. Uutesse kinnisvaraarenduse piirkondadesse väljaehitatud trassid pole läinud palju maksma, kuna vahemaad poolsaarel on suhteliselt väikesed.

8. Elamumajandus

Praegu elab Virtsus veidi üle 600 elaniku, varasematel aegadel aga oli siin üle tuhande inimese.

Seega võiks aastaks 2025 asulas jälle elada 1000 kuni 1500 elaniku. Neile elukoha leidmiseks on elamumajanduses läbi viidud reform. Üldplaneeringuga on ära määratud asula välisilme, paika pandud piirkonnad elu- ja tööstusrajoonidele, turismiks ja puhkuseks mõeldud aladele.

Olemasolev elamufond on valdavalt renoveeritud. Hoonete piirded muudetud soojapidavamaks ja asula energiatarve seega tunduvalt langenud. See on tähtis, kuna energiakandjate hinnad on tõusnud. Juurde on ehitatud uusi korterelamuid kui individuaalmaju. Uusehitistest enamus on passiivse energiatarbega, kuid on ka aktiivmaju, mis ise toodavad osa või isegi kogu vajamineva energia. Vastavad seadmed on muutunud odavamaks ja efektiivsemaks. Palju kasutatakse targa maja lahendusi, kus hoone ise sensorite abil suudab hoida vajalikku temperatuuri, olenevalt kas elanikud on majas või mitte, hoida hoone mikrokliima inimtervisele soodne, arvestades sealjuures kuludega, juhtida kodumasinate tööd jm.

Kinnisvaraturg on elavnenud. Kortereid ja eramuid on saadaval nii üürimiseks kui ostmiseks. Et hinnad on suurte keskuste omadest madalamad, soodustab see uute inimeste alevikku elama asumist. Saadaval on rendipindu ettevõtluseks ja büroorumideks. Minev kaup on suvilakrundid ja suvilad Virtsus ning selle lähiümbruses.

Turvalisust tõstavad automaatsed valveseadmed ja elu loomulikuks osaks muutunud naabrivalve.

Noortele ja noortele peredele on loodud „kommun“, kus väheste kulutustega oma elu meeldivas sõpruskonnas alustada saab.

Virtsu ja selle lähiümbrus on muutunud populaarseks suvituspiirkonnaks. Põhjuseks asula kaunis kujundus, vilgas kultuuritegevus, teenuste kättesaadavus ja kaunis rannäärne loodus oma mereembusest tingitud mõnevõrra pehmema kliimaga.

9. Ettevõtlus / Tööstus

2025 aastaks ilmestavad praeguse räämas tööstusmaastiku asemel Virtsut kaasaegsed, nägusad ja ökonoomsed tootmishooned, mis paiknevad uutel üldplaneeringuga määratud, aladel. Mereäärne territoorium on korrastatud ning avatud turistidele ja puhkajatele. Ettevõtlusest on mainitud alale koha leidnud hotell, kohalikul tervismudal baseeruv sanatoorne taastusraviasutus ning hooldekodu. Ranna ääres on sadamast kuni taastatud linnuseni promenaad. Selle ääres on koha leidnud restoranid ja baarid, milledest nii mõnigi on eriliste roogade ja teenindusega pälvinud laialdase tuntuse ja läbisõitjad ei pea paljuks peatuda ning kulutada oma aega ja raha.

Turistide teenindamiseks on tekkinud mitmeid väikeettevõtteid – turismitalud, kämpingud, mis korraldavad loodusmatku, pakuvad giidi-, majutus- ja toitlustusteenust. Kalasadamast korraldatakse soovijale kalapüügiretki esiisade traditsioonide kohaselt. Au sisse on tõstetud iidne rannarahva kultuur. On väike laevaehitustöökoda, kus eelkõige tehakse tööd unustusse vajunud töövõtteid ja –vahendeid kasutades.

Taastatud linnuses, mis on Virtsu peamiseks turismimagnetiks, on koha leidnud keskaegne teemapark kujutamaks tollaegset elu. Korraldatakse teemapäevi omaaegsete pidudega ja igapäevaeluga, milles soovijad ka ise osaleda saavad. Linnuse peatornis on koha leidnud kauni merevaatega kohvik, kus laud paigutatud kahurite vahele ja teenindajad relvis sõjameesteks riietunud.

Virtsusse on rajatud tööstuspark, milles on koha leidnud mitmed ettevõtted. Nende teket soodustas omavalitsuse ettevõtlust toetav poliitika, sadama lähedus toodangu väljaveoks, korraliku infrastruktuuri olemasolu ja asulasse taas elama asunud tööelistest inimestest, eriti noortest, tekkinud tööjõuturg. Ettevõtteid on mitmesuguseid, kuid peamiselt on levinud vähese toorainevajadusega teadmistemahukad tootmised. Toodetakse metallist, sealhulgas traadist tooteid, pakitakse automaatliinil turvast, töödeldakse puitu enne sadamast väljavedu. Lisaks materiaalseid väärtusi loovatele firmadele on mitmeid IT alaseid ettevõtteid, kes, kasutades ära Virtsu korralikku sideühendust, pakuvad hulka erinevaid e- teenuseid üle maailma. Tekkinud on Ideelabor ja Ettevõtlusinkubaator ning neile ettevõtmistele oskustöölisi koolitav IT Koolituskeskus.

Ees- ja Taga Virtsu ühinemiskohas olevale tühjale alale (Werderi teeristis) on ehitatud kaubanduskeskus, mis on ehituslikult ja stiililt seotud ajaloolise raudtee valmiskaubalaoga. Keskuses asuvad ka asulale vajalikud teenindusasutused, apteek, pank, juuksur jne.

Intensiivselt tegeldakse ka teadustööga. Puhtusse on taasloodud mainekas loodusuurimiskeskus, kus ei tegelda mitte üksnes väliuuringutega, vaid tänu kaasaegsetele

sidevahenditele tehakse edukalt teadustööd. Keskuses töötab mainekaid loodusteadlasi üle maailma.

10. Haridus

Virtsu kool on 2025 aastaks paljuski ringi ehitatud, seadmestatud, muudetud õpilaste põnevamaks, mängulisemaks, et lapsed tunneksid kooliskäimise vastu huvi, et see poleks neile vaid tüütuks kohuseks. Interaktiivse õppe laialdane kasutamine võimaldab rohkem keskenduda individuaalõppele, et keegi lastest ei tunneks end tõrjutuna ega peaks tegelema üle jõu käivate ülesannetega, et õppetöö kulgeks parimate saadaolevate spetsialistide kaasabil. Koolitaksode baasil on korraldatud õpilaste paindlik transport kaugematest piirkondadest. Koolitaksod transpordivad ka erialaõpetajaid piirkonna koolide vahel.

Kooli spordielu korraldamiseks on spordihall, ujula, staadion ning jalgpalli- ja tenniseväljakud. Korraliku treeningbaasi olemasolu tagab Virtsu sportlaste hea taseme nii maakonna-, kui suurematel võistlustel. Talvespordiks on kasutada valgustatud suusarajad ja uisuväljak. Laialdaselt harrastavad õpilased terviseporti ja matkamist. Kodukoha looduse tundmine on muutunud populaarseks.

Toimivad paljud huvialaringid kunsti-, tantsu-, näitemängu-, käsitöö-, ajaloo-, ja teiste huviliste jaoks. Tegutsevad mitmed laulu- ja muusikaansamlid. Noortel on oma bänd. Kalasadamas on koha leidnud purjespordiring. Koolis on klassid tehnikahuvilistele, tüdrukutele aga võimalused naiselike tarkuste omandamiseks.

Täiskasvanute haridus on korraldatud rahvamaja baasil, kus tegutseb Rahvaülikool elukestva õppe raames. Nagu kooliski, on laialdaselt kasutusel interaktiivne õpe, et ei inimesed ega lektorid peaks kaugelt kohale sõitma, vaid saaksid õpet kusagil väiksema seltskonnaga kogunedes või suisa kodudes.

[Loe lisaks Airi Aaviku artiklit haridusest:](#)

Lisad

1. Ajaloopärandi säilitamine ja eksponeerimine

Virtsu on aastasadu olnud oluline sadamakoht. Oletatavasti oli siin juba 13. saj. lõpus kindlusrajatisi.

Keskajal kuulus Virtsu Uexkülliidele, nende mõisa on esimest korda mainitud 1459. aastal

Vasallilinnus

Üks tugevamaid keskaegseid Eesti läänilinnuseid. Tulirelvadele kohandatud kahe diagonaaltorniga kastell rajati umbes 1430, ürikutes esmakordselt mainitud 1465. Valmis ühes etapis, ehitajaks Saare-Lääne piiskopi vasall Uexküll. Hävis talvel 1533-34 Saare-Lääne piiskopi ja Brandenburgi markrahvi vahelises tülis. Sellest ajast varemeis, kuna Valmiera maapäeva otsusega 1536 keelati taastamine.

Linnus rajati Suure väina mandripoolse kaldavööndi väikesele saarele, kontrollimaks laevaliiklust väinas ning saarte ja mandri vahelist ülekäiku. Linnus oli põhiplaani ruudukujuline, (25,1x25,3 m), edela- ja kirdenurgas flankeerivad ümartornid (läbimõõt 9,3 ja 8,1 m), kagunurgas avar hoov (12,4x12,6 m). Ruumis paiknesid ümber hoovi, läänetiivas kaks, põhjatiivas üks. Linnust ümbritses zwinger, moodustades linnusega sarnase ruudu küljepikkusega 36,2 m. Hoovi viis 2 m laiune värav, mis oli langesillaga suletav. Samasugune värav oli zwingeri lõunaseinas, väravate vahel oli nn. hundiauk. Linnus oli kahekorruseline, tornid kolmekorruselised. Zwingeri ühe korruse kõrgune müür pidi linnust kaitsma ka mere ja ajujää eest.

Ruumid olid ühenduses hoovis paikneva puitgalerii kaudu, müürisisesed trepid puudusid. 2-3 m paksused müürid olid dolomiitplokkidest, sisekülgedel oli kasutatud ka maakive. Välismüürid, samuti zwingeri müürid olid valgusavadeta. Esimese korruse ruumid said valguse hoovi poolt, teisel korrusel olid valgusavad nii sise- kui ka välismüürides (leitud on raidraamide katkeid). Avad olid trellitatud ja varustatud vitraažidega. Ümmargusi diagonaaltorne kroonisid sakmed ja mašikuliifriis, millest on säilinud konsoolkive. Puidust vahelagesid kandsid ümarad dolomiitsambad, ühte läänetiiva esimese korruse ruumi kattis paekivist ristvõlv. Ruume köeti kahhelahjudega (leitud on nelja eri värvi glasuuriga ahjukahli katkendeid). Hoovi loodenurgas paljandus algses munakivisillutises maakividest voodriga kaev (läbimõõt 1,3 m).

Aastatel 1976-77 tehti varemeil väliuuringuid, millega selgitati linnuse üldine plaanilahendus. Edaspidi on ta lihtsalt tasapisi edasi lagunenud. Linnuse kõrval asunud paadisadamat rekonstrueeritakse.

Virtsu mõis

Keskajal oli Virtsu läänistatud Uexküllide aadliperekonnale, kes lasid 15. saj. keskel tollasele Virtsu saarele ehitada võimsa kivist vasallilinnuse. Linnus hävis 1534. a. talvel lahingus ning on sestpeale varemeis. 1777. aastal omandas mõisa Karl Thure von Helwig, kes rajas uue mõisaansambli. Uus mõisasüda ehitati esindusliku barokse kompleksina endise Virtsu saare, praeguse poolsaare keskossa, linnusevaremetest pooleteise kilomeetri kaugusele kagusse. Puidust peahoone oli keskelt kahe-, põhiosas aga ühekorruseline. Ülejäänud mõisakompleks oli sümmeetrilise paigutusega ning orienteeritud peahoonele. 1853. aastast alates kuulus mõis Uexküllidele. Viimane omanik enne võõrandamist oli Elisabeth von Uexküll. Praegu on peahoone ja paljud kõrvalhooned hävinud. Enamik suurejoonelistest ehitistest hävis I maailmasõjas. Säilinud on endise peahoone keskteljel asuv barokne viilkatusega väravahoone, mis praegu moodustab mõisa tähelepanuväärseima osa. Selle keskosa on kahekordne – alumine korrus on laia ja kõrge väravaavaga. II maailmasõjas kannatas rängalt ka Virtsu park. Peahoone keldrid kohandati 1970. aastatel baariks.

Park rajati 18. saj. IV veerandil koos peahoonega. Peahoone taga asus müüriga ümbritsetud regulaarpark, mille lõpetas barokne väravaehitis. See on säilinud ehitistest kõige tähelepanuväärsem. Kunagisest regulaarpargist annab tunnistust sirge, parki poolitav tee omaaegse härrastemaja keskteljelt väravahoonele. Kahel pool teed paiknes terrassiline barokkaed, kujundatud ilmselt ehispöösaste ja lilleparteritega. Pargi idaküljel ja väravatornipoolsel küljel on taastatud vanad pargiteed koos puuderidadega. Peahoone väikesele esiväljakule on kiirtena suunatud pikad lehtpuualleed. Esiväljakul paiknevad mõned vabamalt paigutatud puudegrupid. Väikseid puuderühmi on ka kõrvalhoonete ümber. Pargi pindala 4,6 ha

Puittaimestiku liigirikkus on keskmine (33), võõrliike on 14 (J. Elliku, A. Kaur, S. Janson 2005). Võõrliikide hulk on viimasel ajal veidi vähenenud (oli 19, H. Sander 1999). Pargi puistus valitsevad harilikud saared (*Fraxinus excelsior*), Ümax=223 cm. Kaasliikideks on harilikud vahtrad (*Acer platanoides*), aru- ja sookased (*Betula pendula*, *B. pubescens*), harilikud tammed (*Quercus robur*), Ümax=243 cm, ja harilikud hobukastanid (*Aesculus hippocastanum*), Ümax=137 ja 130 cm, istutatud ridades harilikud pärnad (*Tilia cordata*), H=27 m, Ümax=184 ja 185 cm. Parki on mõnekümne aasta eest täiendatud, sellest ajast pärinevad torkavad kuused (*Picea pungens*) 'Glauca', Ü=92, 64 cm, kanada kuusk (*Picea glauca*) ja harilik ebatsuuga (*Pseudotsuga menziesii*), Ü=63 cm. Pargist väljuvad alleed on mitmeliigilised – harilikust saarest ja harilikust vahtrast,

hulgas on ka harilikke hobukastaneid. Pargist kirdes paikneb suur viljapuuaed, mis on osaliselt säilinud.

Pargi kivimüür on osaliselt taastatud ja ülejäänud osa taastamiseks on projekt koostatud otsitakse rahastamisvõimalusi. Samuti on plaanis ka peahoone allejäänud müürid välja kaevata ja mõne kivireaga tähistada.

Ka pargi haljastuse ja kujunduse taastamiseks on projekt koostatud ja rahastamisvõimalusi otsitakse. Säilinud mõisakompleksi kuulunud hobusetallid on momendil veel eraomadis kuid kahjuks väga kehvast seisusest. Samuti on tehtud pakkumine nende ostmiseks. Hilisemas plaanis nähakse hoonetes muuseumi ja kultuurikeskust.

Üheksa aastat töötas Vana-Virtsu mõisas inspektorina tuntud kroonika autor Thomas Hiärne (1638-1678). Tema koostatud saksakeelne "Eesti-, Liivi- ja Lätimaa ajalugu" ilmus osaliselt trükituna 1794. a., täielikult 1835. Oma kroonikasse on Hjärne, kokku kuhjanud ulatusliku materjali alates legendaarsete teadetest muinasajast ja lõpetades konkreetsete faktidega oma kaasajast.

[Thomas Hjärnele on Virtus Kooli juurde püstitatud mälestuskivi. Rohkem tuleks tutvustada tema kroonikat.](#)

Kultuurimälestised

Läänemaal on riikliku kaitse all kokku 1222 kultuurimälestist (vaata Kultuurimälestiste Riiklik Register), neist 240 Hanila valla territooriumil ja 12 Virtsus:

1. Ohvrikivi
2. Ohvrikivi "Inimese ja hundi jäljega kivi"

[Kivide asukoht tuleb tähistada viidaga, paigaldada teabetahvel ja tagada juurdepääs](#)

3. Puhtu mõisa peahoone
4. Puhtu mõisa tall-tõllakuur
5. Virtsu mõisa peahoone kelder
6. Virtsu mõisa park
7. Virtsu mõisa pargi piirdemüür

8. Virtsu mõisa väravahoone
9. Virtsu mõisa tall-tõllakuur
10. Virtsu mõisa ait ??
11. Virtsu mõisa valitsejamaja ??
12. Virtsu linnuse varemed

I ja II maailmasõda

Enne sõja algust Peterburi kaitseks rajama hakatud kapitaalse Peeter Suure nimelise merekindluse positsioone laiendati 1915. aastal Saaremaale ja Hiiumaale.

Virtsus oli juba 1914. aasta sügiseks lahinguvalmis patarei nr 33 – neli 6-tollist suurtükki.

1916. aasta kevadeks valmis õhutõrjepatarei nr 33a – kolm 75 mm suurtükki. Lisaks suurtükipositsioonidele valmis hulgaliselt muid rajatisi ja hooneid – vagonetitee rannast patareini, eraldi sadamasild, vesilennukite baas, raadiojaam antennmastiga, kasarmud, eluhooned, laod, klubi jne. Kirjelduste järgi meenutas Virtsu 1917. aastal juba alevikku või väiksemat linna. Kõik see toredus hävitati oktoobris 1917 vene sõjaväelaste poolt hirmus saksa vägede ees. Hävis ka 1866. aastal ehitatud tuletorn.

17. oktoobril 1917 toimus Suures väinas Vene ja Saksa laevastiku vahel merelahing, milles uppus ristleja Slava.

Säilinud on ühe suurtüki positsiooni osa. Asub küll eramaal, kuid tee ääres ja on kenasti vaadeldav. Tuleb tähistada teabetahvli ja viidaga. Samas asuvad ka teise maailmasõja aegsed kaitserajatised.

“Slava” asukoht on märgitud merekaartidele ja on paadituritidele leitav.

Rapla –Virtsu kitsarööpmeline raudtee

Esimesed sõnumid kavandatavast Hermeti-Virtsu raudteest ilmusid ajakirjanduses juba 1917. aastal (Hermeti või ka Härmeti vaksal nimetati Raplaks ümber 1. novembril 1922). Kitsarööpmeline liin oleks kulgenud Märjamaa kaudu "Virtsu randa". Plaanidest tookord siiski tegudeni ei jõutud.

Uuesti kerkis ida-lääne suunalise raudteeliini vajadus päevakorda Eesti Vabariigis 1920ndate aastate algul. Tee pidi kulgema Raplast läbi Märjamaa ja Lihula Virtsu sadamasse. Teesiht märgiti maha 1925. aastal.

Rööbaste mahapanekut alustati 1930. a. juunis korraga Raplast ja Virtsust. Virtsus vajalikud materjalid toimetati kohale laevadega. Teeosad ühendati 58. kilomeetril Rumba ja Rootsi jaamade vahel 23. septembril 1931. Rahvajutt räägib, et insener(id) olid teinud nii täpset tööd, et viimased rööpad kahe teeosa vahele läksid täispikkuses, ei olnud vaja sentimeetritki maha saagida sobitamiseks! Tee pikkus oli 96 km.

Erilist märkimist väärib Virtsu kivitamm, mis läbis 500 m ulatuses Rame lahte. Virtsu tammi ehitusel tehti kivipuistet ühes nõlvade kuivalt müürimisega 13 600 kantmeetrit ja tammi täitmisel mullatöid 2 900 kantmeetrit.

[Eriline vaatamisväärsus on kivitamm. Raudtee tamm on terves ulatuses kasutuses teena. Säilinud on mitmed raudteega seotud hooned.](#)

Puhtu

Puhtulaidu (Holm Puchten, Holm zum Pucht) on esmakordselt mainitud **1478.** aastal. Varaseim ansambel koos hollandi stiilis pargiga rajati 18. saj. esimesel poolel. 18. saj. lõpul lasi Vana-Virtsu mõisa omanik **Carl Thure von Helwig** poolsaare keskele ehitada nn. hiina stiilis maja, alleede ristumiskohtadele paigutati omaniku enda poolt paest raiutud skulptuurid, varaseim 1797. aastast, enamik pühendatud perekonnaliikmetele. 19. saj. keskpaiku asusid pargis 8-kandiline iluaiaga ümbritsetud nn. perekonnamaja, söögisalong ja nn. Schilleri maja; rannas asusid väikesed külalistemajad.

Puhtu on tähtis lindude rände uurimise koht. Igal kevadel ja sügisel lendab läbi Suure väina miljoneid linde, eriti rohkesti kaure, vaeraid, varte, sõtkaid, luiki jt. Laiul kasvab varasemate aegade jäänuk salulehtmets, kus valitsevad liigid on tamm, pärn, jalakas ja vaher.

Schilleri monument

Arvult teine, kuid praeguseks vanim säilinud monument püstitati **1813.** aastal. Mälestussamba püstitajaks oli Virtsu mõisaproua **Dorothea Augusta von Rosen** (1781-1826; sünd. v. Helwig), kes kuulus kuulsa luuletaja abikaasa Charlotte v. Schilleri tutvusringkonda.

Schilleri monument sai mõlemas maailmasõjas kannatada, tervikuna hävis selle ülaosa (kahekordsel tüvikoonusel asetsev piiniakäbi) ning osa tagaküljel olevast tekstitahvlist. 1957 toodi monument Haapsallu Läänemaa muuseumi esisele. Puhtulaiule püstitati 1958. aastal koopia algupärandid. Alates 1991. aastast eksponeeritakse originaalmonumenti Läänemaa muuseumis.

Surnuaed

Teadaovalt on sinna maetud:

1. Karl Thure von Helwig 1741-1810
- 2.tütar Christina Anna Helwig abiellus Rosen 1780-1845
- 3.tütar Karoline Sophie Luise von Rosen abiellus Üexkülliga 1799-1878
- 4.tütar Elisabeth von Üexküll 1835-1914

See on ühe perekonna neli põlve!! Kõik on olnud Virtsu mõisa omanikud!!

Puhtu on piiratud juurdepääsuga loodukaitseala. Looduspark on metsistunud ja hoonete varemed hävinemas. Surnuaed tähistamatta ja hooldamatta

Tuletorn

Virtsu on ainus koht Eestis, kus tuletornid hävitati nii Esimeses kui ka Teises maailmasõjas. Mõlemist hävinud tuletornist on siiski säilinud nende "kaksikud". 1866. aastal püstitatud malmtuletorni koopia asub Kihnu saarel ja 1924. aastal valminud raudbetoonist tuletorn tehti sama projekti järgi Kübassaare tuletorniga Saaremaal.

Praegusel, 1951. aastal valminud betoontuletornil on juba rohkem analooge - Letipea Põhja-Eestis, Hiessaare Hiiumaal, Loode, Kaavi ja Säätetuka tuletornid Saaremaal.

Tuletorn on Veeteedeameti omanduses ja rahvale suletud. Hoonesse sissepääs on keelatud.

2. Loodushoid ja turism/puhkus

1. Kaitsealad / vaatamisväärsused – üldine taust

Virtsu ümbruse maastik on mitmekesine ja liigendatud. Ajalooliselt kujunenud ekstensiivne põllumajanduslik kasutus on viinud kõrgemates ja kuivemates paikades liigirikaste poollooduslike koosluste kujunemisele, samas kui madalamad ja märjemad alad on jäänud soode, roostike ja soostunud metsade alla. Kuigi 20 sajandi teine pool on kaasa toonud kardinaalsed muutused maakasutuses ning sellest tulenevalt on suur osa avatud maastikest võsastumise ja metsastumise tõttu kasutusest välja langenud, on viimaste aastakümnete looduskaitse tegevuse tagajärjel osa looduslikult väärtuslikest aladest kaitse alla võetud. Riiklike ja mittetulunduslike vahendite abil on osa liigirikastest poollooduslikest aladest taastatud ja suurt osa kaitstavatest aladest hooldatakse regulaarselt. Vahendite, tööjõu ja osalt ka huvi nappuse tõttu pakub praktiline looduskaitse töö pidevaid väljakutseid asjast huvitatud organisatsioonidele ja üksikisikutele. Võimalusi osalemiseks leiab mitmelt alalt. Saab sõlmida kaitstavate maatükkide hoolduslepinguid, saab korraldada ja tõhustada teavitustööd ning korraldada turismi.

Virtsu ümbruse looduslike ja poollooduslike vaatamisväärsuste nimistusse kuuluvad alljärgnevas tabelis toodud alad, üksikobjektid ja nähtused:

Ala, objekt, nähtus	Kuuluvus	Väärtused
Laelatu puisniit	Riigimaad, eramaad	Liigirikkus, haruldased taimed, linnustik, haruldased selgrootud, maastik kultuuriväärtusena, teadustöö ajalugu, esteetiline väärtus
Puhtu parkmets	Maaülikool	Liigirikkus, haruldased taimed, seened, linnud, selgrootud, metsakoosluste ajalugu, kultuurilugu, teaduslugu, esteetiline väärtus
Avameri (Riia laht ja Väinameri)		Osa regionaalsest Ida-Atlandi rändeteest, sh läbirändel peatuvad linnud; piirkonnas pesitsevate lindude toitumisala; kalanduslik väärtus, teaduslikud uurimused ja seire,

		puhkemajanduslik ja esteetiline väärtus
Loopealsed, niidud, kadastikud	Enamasti eramaad	Avatud poollooduslikud maastikud ja taimekooslused, haruldased taimed (käpalised jt), linnustik, selgrootud, teaduslugu, esteetiline väärtus
Madalad siselahed		Rändel peatuv ja pesitsev linnustik, kalastik, selgrootud; teaduslik, puhkemajanduslik ja esteetiline väärtus
Üksikobjektid, sh Puhtu tamm, Puhtu määnd, Laelatu metsõunapuud, jääkriimudega paeplatoo, taimeharulduste kasvu- ja leiukohad, haruldaste lindude pesapaigad	Erinevad maaomanikud	Tunnetuslik, teaduslik, puhkemajanduslik ja esteetiline väärtus
Laiud		Lindude pesitsusalad, teaduslik ja puhkemajanduslik väärtus

2. Vaateplatvormid (K.MET-is tehtud elektrooniline mudel, võimalik hulgi toota)
 Vaateplatvormid tuleks paigutada kohtadesse, kus on (1) hea ligipääs (kas on lähedal parkla või viib plavormi juurde alati läbitav jalgrada) ja kus (2) linnud asuvad rändeperioodil või pesitsusjärgsel kogunemisperioodil suhteliselt lähedal. Tuleb arvestada keskmise binokli ja vaatetoru suurendusega. Liiga kaugel vaatluskoht on soojade päikeseliste ilmadega õhuväreluste tõttu ning pilviste tuuliste ilmade korral peaaegu kasutuskõlbmatu. Tuleb arvestada ka platvormilt avaneva üldise maastikuvaatega. Perioodidel, kui puudub märkimisväärne linnuelu, peaks vaateplatvorm pakkuma esteetilist naudingut ja fotograferimisvõimalust.

Vaateplatvormidele sobivad kohad on Vanaluubi sadamas, Ulluti laidudegrupi juures rannas ja Mõniste lahe ääres.

3. Vaatlusonnid - tuleks välja töötada kergesti teisaldatav kerge ja kompaktnud mudel, mida saaks transportida ka näiteks auto pakiraamil või väiketreileril. Sobilik oleks kasutusele võtta kaks varianti: kerge telgi printsiibil kiiresti ja üksinda kokkupandav variant ja suurem mitmekohaline variant püsivatesse asukohtadesse. Väikevarianti saaks pakkuda

laenutuse korras, kasutada eriüritustel (koolitused jmt) või kasutada foto- ja filmiklubi väljasõitudel. Suuremate vaatlusonide jaoks tuleb leida kõige optimaalsemad kohad, kuhu saab rajada varjatud alalise ligipääsu, mis ei hirmutaks linde (ega loomi). Esialgu on kõige sobivamate kohtadena kaalumisel **esiteks** Laelatu puisniidu Mõisa lahe poolne külg, raudteetammi lähedal, lähenemine puisniidu poolt. **Teiseks** Mõisa lahe suure maantee poolne rand praeguse puidust vaatlustorni lähedal, lähenemine maantee poolt. **Kolmandaks** Puhtu poolsaare põhjatippu vana paadikuuri või Põhjanuki lähedusse, ligipääs komandandi maja juurest viivat teed pidi.

4. Matkarajad ja –marsruudid kasutavad reeglina looduses olemasolevaid väljakujunenud radu. Marsruudid tähistatakse alguses paikneva infotahvliga ning marsruudil asuvate vaatamisväärsuste või objektide juures ka selgitavate tahvlitega. Kriitilistes kohtades on rajal ka suunavad tähised. Vajadusel kasutatakse marsruudil ka matkaraja elemente. Juhul kui marsruut kulgeb jalgsi läbimatutes tingimustes, näiteks üle veesoonte, soostunud alade või läbi roostiku, paigaldatakse piiratud ulatuses ka abistavad rajatised (purded, sillad, laudteed, käsipuud). Võimaluse ja vahendite olemasolu korral valmistatakse rada hooaja alguses ette, st niidetakse rajal olev kõrgrohi ja pilliroog, piiratakse võsa kasvu. Marsruutide puhul on kõige suurema potentsiaaliga kohad (1) Puhtu parkmetsas, kus on juba olemasolev väljakujunenud marsruutide valik; (2) Laelatu puisniidul, kus on olemasolev väljakujunenud radade võrk, kuid mis vajaks täiendavat planeerimist ja üksikute teabetahvlite paigaldamist. Selle ülesande võib jätta uuele omanikule – Maaülikoolile; (3) Leetsilma marsruut – algus Laelatu parklas või Leetsilma teeristis värava juures, sealt kulgeb piki endist Leetsilma teed (koolmekohta) üle väikese lai Mõisa ja Kasse lahtede vahel, üle veesoone ja läbi roostiku ning jõuab välja Risti-Virtsu maantee äärde teetaskusse (parklasse), rajal on osaliselt laudtee ja 1 purre/sild ning mitmed teabetahvlid linnustiku, roostiku, madalate merelahtede ja rannaniidu kohta; (4) praamisadama – Uuluti – Ännikse marsruut – algus Virtsu sadama parklas, marsruut kulgeb piki rannikut majaka juurde, sealt piki rannikut põhja poole kuni Puhtu teeni, möödudes Uuluti laidudegrupist ja Ännikse lahest; rajal on 1 purre/sild ja mitmed teabetahvlid raja kirjeldusega, linnustikust ja rannikutaimestikust; NB! Marsruut on kasutatav ka osaliselt, kusjuures poolituskoht on rebasefarmi/tuulefarmi tee juures; (5) Mõniste marsruut alguse ja lõpuga maantee ääres teetaskus (parklas), marsruudil on teabetahvlid ranniku ja linnustiku kohta.
5. Matkamise ja looduses liikumise üks võimalus on ekstreemsport: süstasõit, jalgrattasõit, mida kohalikud saavad harrastada ise, kuid saavad pakkuda ka teenusena küllastajatele. Aja jooksul luuakse spordivahendite park, seni kasutatakse sisseostetava teenusena teiste firmade vahendeid. Süstasõidu baasina saab kasutada kõiki olemasolevaid sadamaid, samuti suvalisi lautreid ja sobivaid ranna-alasid, kus on ligipääs maa poolt. Jalgrattasõiduks võib pakkuda erineva pikkuse ja raskusastmega valmis väljatöötatud matkamarsruute (näit Virtsu – Pivarootsi – Hanila – Virtsu või Virtsu – Uisu – Kuke – Salevere – Massu – Kõmsi – Virtsu vmt), samuti sportlikke maastikuradu, mis

kujundatakse välja koostöös Esivere kaevandusega, viimase aheraine kuhjatiste baasil. Neid saab sobiva talve korral kasutada ka suusatamiseks ja lumelauaradade rajamiseks.

6. Vaateplatvorm tuulikule – ekstreemne kohalik vaatamisväärsus koos teabetahvliga ja voldikuga. Lisafunktsiooniks võiks olla linnurände kõrgajal vaatlused või loendused.
7. Telkimis ja puhkeplatsid koostöös RMK – ga

Vanaluubi telkimisala – telkimisala koosseisu kuulub lauter koos maabumissillaga, vaateplatvorm ja telkimisala koos grilliahjuga, välitualett, teabetahvel.

Puhtu värava telkimisala – telkimisala koosseisu kuulub telkimisala koos grillahjuga, välitualett.

Majaka telkimisala – telkimisala koosseisu kuulub vaateplatvorm (?), telkimisala koos grillahjuga, välitualett ja teabetahvel.

8. Raudteetammi korrastamine ja kasutusse võtmine turismimarsruudina – raudteetammil on huvitavaid piirkondi, näiteks raudteejaamad Virtsu sadamas, samuti läbi Rame ja Mõisa lahtede ning Lalatu puisniidu. Jalgsi liikumine, kuigi kõige informatiivsem ja tervislikum, on mõeldav ainult osaliselt, mitte kogu ulatuses, peamiselt marsruudi pikkuse tõttu. Autoturismi ei ole mõistlik selles piirkonnas intensiivistada, kuna tammi läbilaskvus on üsna piiratud ja tihedam liiklus tekitaks ummikuid ja eesõiguse probleeme. Peamine viis raudteetammi ümbrust uudistada on jalgratastelt, mis viib tagasi punkti 5 juurde ja potentsiaalse rajatava jalgrattalaenutuse juurde.
9. Majutus – kui rajada majutusasutusi, siis peaksid need olema kahte tüüpi: (1) mõned RMK stiilis matkaonnid (mis ei peaks olema alati avatud, et vältida muutumist pummeldamiskohtadeks) ja (2) üks esinduslikum motell või puhkemaja, sobiv koht oleks Vanalinna taastatavas kindluses. Puhkemajja saaks lisaks majutusteenusele paigutada ka turismi(info)keskuse, foto- ja filmikeskuse ja väikese konverentsiruumi.
10. Turismiinfopunkt ja (loodus)turismi spetsialisti ametikoht. Seni kuni Mõisa pargi väravahoone pole restaureeritud, kuhu planeeritakse ka infopunkti, peaks turismiinfopunkt asuma mõne käidava koha läheduses¹. Ajutine lahendus oleks (1) Seltsimaja või (2) sadamahoones senise postkontori ruumid, kui võrd postkontor suletakse niikuinii 2012. Arvestades (loodus)turismi aktiivse suurendamise vajadust ja arengusuunda, peaks looma valla ja arenguselt ühise (loodus)turismi spetsialisti ametikoha ning ajutised turismiinfo teenindaja ametikohad. Spetsialisti ülesandeks oleks sissetuleva (ja huvi korral ka väljamineva) turismi korraldamine koostöös teiste

¹ Üks lahendus oleks ehitada turismiinfopunkt kahasse omanikuga endise mõisa viinaköögi varemete asemele, kasutades sealset maakivi. Samasse hoonesse tuleksid ka omaniku eluruumid.

turismifirmadega, majutusasutustega üle kogu Eesti ja ka otsesidemete kaudu erialase loodusturismi ja fototurismi organisatsioonidega üle Euroopa ja ka kaugemal. Teine ülesanne on publikatsioonide ja veebilehekülje haldamine, koostamine ja publitseerimine. Turismihooajal oleks ülesandeks koordineerida ja korraldada turismi praktiliselt, sh giidindust ja muid teenuseid. Teenuste hulka kuuluksid lühikesed, samuti ühe- ja mitmepäevased ekskursioonid, majutamise ja toitlustamise korraldamine (ka eraettevõtjate kasuks), vahetu kohaliku informatsiooni jagamine, slaidikavad kohapeal, meenete müük.

11. Infotahvlid Virtsu ja ümbritseva looduse kohta sadamasse, suure tee äärde, bensiinjaama, kavandatavatele telkimisaladele ja matkamarsruutide alguspunktidesse. Maantee äärde tuleb paigaldada viidad, mis juhatavad telkimiskohtadesse, matkaradadele, Virtsu parki, turismiinfopunkti. Lisaks koostatavale raamatule Virtsu ümbruse looduse kohta tuleb välja anda terve rida temaatilisi trükiseid (kultuurilugu, looduse mälestusmärgid, liigid, matkamisvõimalused, looduse uurimise ajalugu jne). Koostada tuleb ka mahukas fotoalbum piirkonna kohta, samuti monograafiline trükis või artiklite kogumik Virtsust koos kõikide teemade ja aspektidega.

Autor: Peeter Vissak

3. Virtsu sport.

Kõikides Eesti piirkondades, kus tegeletakse vähegi spordiga on eelistatuimateks spordialad, millel on pikem traditsioon. Nii on see ka Virtsus ja seda lõhkuda ei ole sünnis ja ilmselt ka võimalik. Kasta tuleb ikka seda taime, mis kasvab! Hetkel on olukord meie väikeses asulas selline, et meeste lemmikuks ja harrastatuimaks alaks on võrkpall ja lastel jalgpall. Naiste sport kui selline hetkel puudub täiesti. Millisena näen aga mina tulevikku ja alasid, millele enim tähelepanu pöörata.

Arvestades hetkeseisu ja laste suurt huvi, on tulevikus saamas peamiseks spordialaks, mida lapsed kõige rohkem harrastavad, kindlasti jalgpall. Hetkel treenib Virtsu kooli jalgpalligrupis 20 tüdrukut-poissi ja nendega tegelevad nii nagu mitte üheski teises meie maakonna treeninggrupis koguni kaks treenerit. Üheks treeneriks on 1995 aastal jalgpalliga süsteemset tööd alustanud praegu taas Virtsu koolis kehalise kasvatuses õpetajana töötav Jaanus Getreu ja teiseks treeneriks on kunagine Jaanus Getreu üks andekamaid õpilasi ja Virtsu kooli vilistlane ja oma juurte juures elav ja töötav Madis Riive.

Oli aeg, mil Virtsus käisid trennis lapsed kõikidest Lõuna-Läänemaa koolidest, pea 100 poissi ja Virtsu kooli baasil moodustatud võistkondadega mängis ühel aastal Eesti noorte meistrivõistlustel koguni kolm noorte võistkonda!!! Just see ongi traditsioon ja mis peamine, ring on normaalselt täis saanud, endine õpilane aitab nüüd oma endist treenerit ja oma kodukooli lapsi. Nii ei ole mitte kuskil teises Läänemaa koolis, kui välja jätta Lihula, kus treenerina töötab sealse kooli vilistlane Jaanus Getreu. Treeningud on toimunud napid kaks kuud, kuid juba praegu võime rääkida ülisuurest huvist laste, õpetajate ja lastevanemate hulgas. Just Virtsus toimus ka septembri lõpus noorteturniir Lõuna-Läänemaa koolidele, mis just Virtsust 15 aastat tagasi alguse sai. Ka see on traditsioon. Ka praegu on lapsed enamuse oma vabast ajast staadionil ja mängivad jalgpalli. Nendele faktidele toetuseks peaks jalgpalli pidama Virtsu tuleviku spordialaks nr 1.

Selleks et kõik realiseeruks, on vaja parandada infrastruktuuri ja luua head tingimused selle ala harrastamiseks. Kõik see, mis talveks vaja, on olemas: korralik võimla, mida 10 aasta jooksul on väga hästi hoitud ja hoolitsetud. Kindlasti vajab korrastamist staadion ehk siis välisväljak. Hea, kui see saab olema kunstmuruväljak, mille olemasolu korral pikendaksime treeningaegu mitmeid kuid ja sellega tõuseks treeningute efektiivsus. Ka on ajaloost ette näidata väga suured saavutused Virtsu poistel jalgpallis, kus aastaid oldi Eesti koolide tipus ja mängiti edukalt ka Eesti noorte meistrivõistlustel, kus kaasa teevad kõik suured linnaklubid. Kõik see on pinnas, millele toetudes saame hakata uuesti ehitama püramiidi, mis sest, et treeninguid kuus aastat Virtsus enam olnud ei ole. Kui arvestada ka tõika, et poisid kes kunagi Virtsut esindasid, on kasvanud suureks ja elavad mujal, saaksime kokku ka väga korraliku esindusmeeskonna. Lapsena omandatud tehnika ja teadmised ei kao nii kiiresti. Ülim oleks see, kui aastate pärast kohtuksid Eesti meistrivõistluste

mängus Virtsu jalgpalliväljakul Virtsu ja Tallinna FC Flora. See ei ole utopia, usk, suur töö ja teadlik tegutsemine viivad alati sihile. Vähemalt on viinud mind minu 20 treeneriaasta jooksul.

Võrkpall on Virtsu au ja uhkus olnud aastakümneid. Kui saame korda staadioni, tuleb sinna ka võrkpalliplats ja alles võib jääda ka võrkpalliväljak parki. Suurte traditsioonidega ala, selle juures olevad inimesed tuleb tööle rakendada ja luua võimalus huvilistel selle alaga tegeleda.

Viimastel aastatel on Virtsu koolilastel olnud edukad aastad. Võidetud on mitu Läänemaa koolide meistritiitlit ja muid auhinnalisi kohti. Kui on korras staadion, siis on kohe olemas tingimused harrastada kergejõustikku. Ala, mida 1980-tel aastatel väga süsteemselt treener Eha Aare. Virtsu kergejõustik oli kindlalt vabariigi tasemel ja kindlasti leiduks meie vallas andekaid noori, kes treeneri juhendamisel seda ala saaksid harrastada.

Korvpall oli Virtsu koolilaste lemmikmäng enne jalgpalli kodustamist. Vabariigi tipus koolide seas olles oli laste treeneriks Ain Kruusel. Praeguseks on aga olukord selline, et koolis ei ole ammu enam korvpalli mängitud ja laste teadmised kahjuks viimaste aastate jooksul sellest Eesti endisest rahvusspordialast puudulikud. Uuesti alustada ja seda ala hakata süsteemselt arendada oleks ülisuur töö ja kaua aega varjusurmas olevat ala keeruline laste seas populaarseks muuta.

Suur huvi on ka lauatennise vastu, kui see on siiski nõ. sisse toodud spordiala. Loomulikult tuleb neid tippe, kes meie koolis õpivad igati toetada ja hinnata, kuid arvan, et võrreldes eelpool nimetatud aladega jääks see ikkagi tahapoole.

Talvel peab kindlasti olema suusatamine, ala mille harrastamine talvel täiesti normaalne peaks olema. Selleks oli meil oma 1 km pikkune ring, mille ma oma eelmisel koolis töötamise ajal lastega lõin. See asus pargis ja seal oli nii pikk sirge, veidi mäge, kui ka head tehnikat nõudvat rajaosa. Seda hoidsime ise korras ja hakkasime okstest raiuma ja puhastama juba sügisel. Korraldasime võistlusi ja kehalise tunnis oli loogiline, et olime õues. Kuigi viimastel aastatel suusabaas vähenes ja paljudel peredel ei olnud oma lastele võimalik suuski muretseda, saime siiski hakkama. See tuleks kindlasti taastada. Ja ka valgustada, see oleks kindlasti piirkond, mille saaksime Virtsus väga ilusaks, eriti talvel.

Tubastest aladest peaksime võimaldama näiteks Virtsu Seltsimajas inimestel tegeleda kord-kaks nädalas male ja kabega. Need on alad, milles Virtsus korralikud traditsioonid ja meie hulgas ka palju kõrgetasemega mängijaid, kes saaksid juhendada huvilisi. See oleks tinglik järjekord minu nägemusest ja alade tähtsusest minu vaatenurgast. Oleme väike koht ja suutma korrastada koha, kus sportida, aga siiski seadma ritta spordialad, millele enim tähelepanu pöörata.

Jaanus Getreu

4. Side

Tänu soodsale asendile ja juba toimivale fiibriühendusele omab Virtsu varjatud potentsiaali kiirelt kasvada ja areneda Lõuna-Läänemaa pärliks, kus peatub rohkelt turiste, arenevad ettevõtted, kasvab üles ja elab üha enam noori, kellel tänase visiooni elluviimisel on kanda võtmeroll.

Aastaks 2025 võiks olla saavutatud järgmine:

1. Tänu EstWin projektile on fiiberoptiline kaabel saanud kõigi Eesti operaatorite kasutusse, kohalikul turul rohkelt teenuseid, hinnad konkurentsivõimelised
2. Fiiberoptilise kaabli tugijaamadest on loodud side kaabli või raadio vahendusel 100% Virtsu majapidamistesse
3. Mobiilioperaatorid on saanud tööle 4G tehnoloogia ja mobiilse interneti mõiste on saamas uut tähendust, õhus sidekiirused kuni 100mbit/s
4. Sidekiirused kaablil kasvavad suurusteni 1Gbit, raadiol 0,5Gbit
5. Fiiberoptika tõrjub välja vabasagedusala raadioside, viimasel on kandev roll murranguni jõudmisel

Arengutega kaasnevad muutused:

1. Digitelevisiooni vaatamine saab võimalikuks kõigi teenusepakkujate võrkudes, piiramatu arv kanaleid, suure tõenäosusega tasuta teenus
2. Lauatelefoni teenus hääbub, lühikesel perioodil areneb jõudsalt VOIP, hiljem koondub kogu telefoniside siiski arvuti ja nutitelefoni koosseisu, tariifid ühtlustuvad ja kõnehinnad alanevad
3. Internetiühenduste kiiruste hüppeline kasv, fiiberoptiline kaabel võimaldab seadmete arenedes minna üha uutele tasemetele
4. Rohke uute teenuste ja võimaluste turule tulemine, massiline areng, kasv (e-poed, e-koolid, e-autoremondid, e-arstiabi, e-riik, e-koduvalve, e-turism jmt.)
5. Suure murrangu ja uue tähenduse saab kodus töötamise mõiste, populaarsust koguvad nn. e-kontorid, kus inimesed töötavad ettevõtte jaoks korraliku sidega varustatud kaugtöökohtades, inkubaatori efekt.

ProDigi panus ja visioon:

1. Olla teerajajaks uutele standarditele, arendada välja Virtsu majapidamisi ja ettevõtteid ühendav sidevõrk
2. Olla konkureerivaks jõuks ja hinnakujundajaks avaneval teenusturul
3. Pakkuda teadmisi, oskusi, seadmeid ja tuge infotehnoloogia - ja sidevaldkonnas
4. Olla õigete arenguprotsesside algataja, suuna hoidja
5. Täna baseerub Virtsu side peamiselt vananeval telefonivõrgul ja fiibrivõrgu areng on alles ees, oleksime meeleldi sillaloojaks mineviku ja tuleviku vahel – unistuste täitumise seisukohalt on tegemist võtmerolliga, mille tähtsust ei maksa alahinnata!

Sidevisiooni autor: **Markko Salm** OÜ ProDigi

5. Hariduse visioon

Sissejuhatus

Hariduse korraldamise eest Hanila vallas sh Virtsus vastutavad Hanila vallavalitsus ja volikogu, hariduselu reguleeritakse Haridus- ja teadusministeeriumi õigusaktidega. Virtsu alevik, suurima elanike arvuga asula Hanila vallas, peab hea seisma selle eest, et siin asuks kool ja lasteaed. Lasteaed, mis asub Pargi 5, tuleb hoida sellises stardipositsioonis, et lasteaiakohtade nõudluse kasvu suurenedes oleks võimalik rühmi juurde luua.

Näeme ette, et Virtsus on jätkuvalt põhikool. Kuna koolivõrku optimeeritakse või optimeerub see iseenesest, tuleks hoolt kanda, et kõik Lõuna-Läänemaa piirkonna lapsed saaksid põhihariduse võimalikult kodu lähedal. Sellest tingituna võiks kooli juures olla õpilaskodu, kuhu õpilane saaks vajadusel ööbima jääda ja ei peaks pidevalt sõitma, samuti oleks tal kõik võimalikud tingimused õppimiseks ja huvitegevuseks sõltumata elukohast. Tuleks mõelda ka sellele, et juba põhikoolis võiks laps saada eelkutsõpet, selleks tuleks teha koostööd kutseõppeasutustega, leida sobivad ametid ja õpetajad. On pakutud, et kool võiks olla tehnikakallakuga (juhilubade tegemine, autoremont vms) ja anda õpilasele mõne praktilise oskuse

Lisaks sellele on kool koht, kuhu kutsuda inimesi väljastpoolt – turistide peatuma või õppelaagrit tegema, spordivõistlusi läbi viima, erinevate hobidega tegelejad, kes ei ole väga nõudlikud, saaksid siin peatuda, seminare pidada jne. Kool on alati avatud headele ideedele!

Hariduselu taustsüsteemid

Virtsu hariduselu on koondunud kahte majja: Virtsu Kooli peamaja ja väike maja (endine lasteaed). Need majad peaksid olema nii laste kui täiskasvanute haridustee algamise ja täiendamise põhilisteks kohtadeks, kuid kindlasti jagub tarkuse tagaajamiseks alevikus teisigi sobivaid kohti.

Kool peab olema innovaatiline, nii et iga päev tahaks laps tulla ja vaadata – mis täna koolis uut on, millise põneva teadmise, oskuse, kogemuse võrra ma täna rikkamaks saan? Ideaalkool on ideaalse ühiskonna väike mudel – parimad inimesed, parim hoone, parimad võimalused, lennukaimad ideed.

Kulunud ja väsinud koolimaja tekitab lapses tunde, et teda ei oodata seal eriti, sest tal on külm ja niiske, laud on pisike ja tool logiseb. Seega – kool peab olema kaasaegne, mugav, mitte pillav, aga otstarbekas ja efektiivne. Koolimaja näeb esmapilgul küll kena välja, kuid: küttesüsteem vajab väljavahetamist, elektrisüsteem on ajast ja arust, samuti veevärk. Klassides on remonti tehtud hädapärast. Vaja oleks uusi ja kaasaegseid ruumilahendusi, alustades fuajeest ja garderoobist, lõpetades abiruumidega, sest peahoone funktsionaalsust tuleb suurendada – mitte ainult õpilased ei peaks saama ruume kasutada, vaid ka lapsevanemad, kogukond, külalised jne. Selleks peab ka mööbel olema funktsionaalne, lauad lahtikäivad või moodulitest koosnevad, toolid tellitavad vastavalt kasutaja kasvule,apid ruumisäästlikud jne.

Kindlasti vajab kaasajastamist tehnoloogiaklass, kus puuduvad elementaarsed kaasaegsed tööriistad. Neid on, kuid vähe, ühe akutrelliga 10nele õpilasele augu seinu puurimist praktiliselt ei õpeta.

Kaasaegne võimla on olemas, kuid puudub ruum vahendite hoidmiseks, mis takistab spordialade arengut, kuna asju pole kusagil hoida (n lauateniselauad võtavad väga palju ruumi, kuid neid ei saa ju spordisaali seisma jätta!). Puudust tuntakse ka jõusaalist. Spordiväljak, mida kasutavad nii õpilased kui teised Virtsu elanikud, on amortiseerunud ja vajab kaasajastamist. See annaks võimaluse kutsuda meile külalisi teistest koolidest vm, et ühistegevust edendada.

Koolimaja ümbrus vajab samuti planeerimist, kuna koolil puudub inimene, kes suudaks planeerida maa-ala, planeeringu ellu viia ja selle eest ka vastutada, on hoone ümbrus haljastamata, kuigi võimalusi selleks oleks. Kuna koolil on kaks hoonet, millest üks asub mõisapargis, peaks Virtsus olema n.ö aednik, kes vastutaks Virtsu heakorra eest ja kannaks hoolt, et alevik, sh kooli territoorium oleks silmale ilus vaadata.

Oluliseks tuleb pidada kaasaegse infotehnoloogilise baasi olemasolu, see annab võimaluse kiigata laia maailma ilma sinna reaalselt minemata ja raha kulutamata. Videokaamerad, fotoaparaadid, nutitelefonid, puutetahvlid, e-lugered, projektorid jne peaksid olema kaasaegse kooli lahutamatu osa. Õpilane peaks oskama põhikooli lõpus kasutada kõiki enamlevinud teabe edastamise ja informatsiooni hankimise vahendeid, et vajaduse tekkides ei jääks laps hätta. See eeldab ka õpetajatelt samasuguseid oskusi, kuna nemad peavad nimetatud tehnoloogilised vahendid esmalt enesele selgeks tegema, alles seejärel saab ta hakata seda õpilastele tutvustama ja kasutama.

Tuleks panustada ka turvalisusesse, mille tõstmisel on tehnoloogia arengul palju kaasa rääkida. Videovalve kooli territooriumil ei tohiks jääda pelgalt unistuseks.

Lisaks IT-le on kaasaegses koolis ka korralik õpikutekogu, õppevahendid, mis tunni huvitavamaks teevad (n keemiakatseteks vajalikud vahendid, muusikariistad, erinevad mudelid, kunstitarbed jne). Õppevahendeid saab suurel määral asendada IT-ga (n puutetahvel võimaldab maakaardid, katsed jne kuvada ekraanile, paberil kaartide järgi puudub sel juhul vajadus), kuid siiski peab õpilane saama mitmeid asju oma käega katsuda (n kivimid, metallid, silma mudel, kompassid, GPSid, suured tähed jne). Kooli raamatukogus peaks alati olema parim valik uusimaid teatmeteoseid ja õpikuid, mida õpilased saaksid õppetöös lisaks internetile kasutada.

Väga tähtis osa on transpordil. Õpilased peaksid saama kooli ja koju sõita neile sobival ajal, see eeldaks koolibussi olemasolu. Bussi saaks kasutada ka ekskursioonide ja väljasõitude tarbeks mitte ainult lapsed, vaid täiskasvanudki.

Kodukoht on igale inimesele kallis, kuid lapsele peab rääkima tema kodust, näitama talle põnevaid paiku, jutustama huvitavaid lugusid. Siinkohal on suur töö teha harrastusmuuseumil, sest temal on kõige parem ülevaade meie kodukoha ajaloost. Ajaloo huviliste ring võimaldaks

võib-olla nii mõnegi minevikusügavustesse peitunud loo väljakaevamist. Üheskoos on võimalik luua uusi legende, otsida üles vanu, leida see „miski“, mis teeb Virtsust Virtsu.

Inimressurss

Kooli kvaliteet sõltub suurel määral õpetajate kvaliteedist. Pädevaid ja motiveeritud õpetajaid, kes maakoolis endale täiskoormust lubada saavad, on hetkel paraku väga vähe, osaline koormus ei motiveeri kedagi maale tööle tulema. Õpetajate ametikohtade suurus on seotud õpilaste arvuga ja valem on lihtne – mida rohkem õpilasi, seda rohkem õpetaja ametikohti.

Mida saaks Virtsu alevikus teha selleks, et meil oleksid head õpetajad? Lisaks ametikohale tuleb eelkõige luua tingimused, et üldse oleks võimalik maale elama tulla – korter või sõidukompensatsioon, töökoht ka abikaasale jne. Kui õpilasi on jätkuvalt vähe, peab mõtlema, mis on see motivaator, et õpetaja maale elama ja õpetama tuleks? Mis on meil paremat pakkuda kui mujal.

Kvaliteetne hariduselu eeldab projektikirjutamise oskust, mida paraku paljudele õpetajatele ei ole õpetatud. Siinkohal tasuks kaaluda projektikirjutamise oskustega inimese leidmise peale, kes sellega tegeleks pidevalt mitte ainult kooli, vaid ka kogu aleviku heaks – kirjutaks projektid valmis ja hoiaks silma peal.

Virtsu alevik saab palju pakkuda huvihariduse osas, kuna see ei eelda alati õpetajaid, sageli on parimateks eeskujudeks inimesed meie endi hulgast – kes oskab hästi arvutianimatsioone teha, kes küpsetab võrratult, kellel on huvi tegeleda ajaloo ja seda ka lastele põnevalt tutvustada jne. Kõike seda võib teha ka täiskasvanutega koos, mitte ainult lastega.

Inimesed, keda hariduselu ei soovi kaotada, on vilistlased. Kool, tundes oma vilistlaste vastu huvi, saab ehk nendeltki tuge, abi ja ideid. Üheks võimaluseks hoida vilistlastega sidet on sotsiaalmeedia. Eriti tore oleks, kui vilistlased koonduks mingisse organisatsiooni, n vilistlaskogu, mis võimaldaks tõhusat koostööd teha.

Täiskasvanuharidus

Perspektiivikas arengusuund on täiskasvanuharidus, mis sõltub samuti õpetajate olemasolust, samuti elanike tahtmisest midagi uut õppida, teada saada. Siin on õpetajaid ilmselt kergem leida, sest võimalik on projektõpe, õppejõud tuleb kohale teatud perioodiks või õppepäevaks, kursuste korraldamiseks on mitmeid projektikonkursse avatud, ole ainult mees ja kirjutaja projekt. Juba praegu suudaks kool õpetada informaatikat, käsitööd, muusikat, luua ansambleid, teha puutööd jne. Huviliste olemasolul seda kõike on ka tehtud.

Virtsu Kooli baasil saaks käivitada kas või õhtukooli omal ajal kooli pooleli jätnud täiskasvanutele, kui selleks peaks vajadus tekkima.

Autor: **Airi Aavik**